

spullen – Onze spullen zorgen voor 30% van de CO₂-uitstoot van een huishouding. Meer dus dan ons vervoer, benzine en vliegvakanties (19%). **GA LEKKER DELEN**

elektrische apparaten – E-waste is de snelst groeiende afvalstroom ter wereld. In Nederland hebben we gemiddeld 100 elektrische apparaten per gezin. **GA LEKKER DELEN**

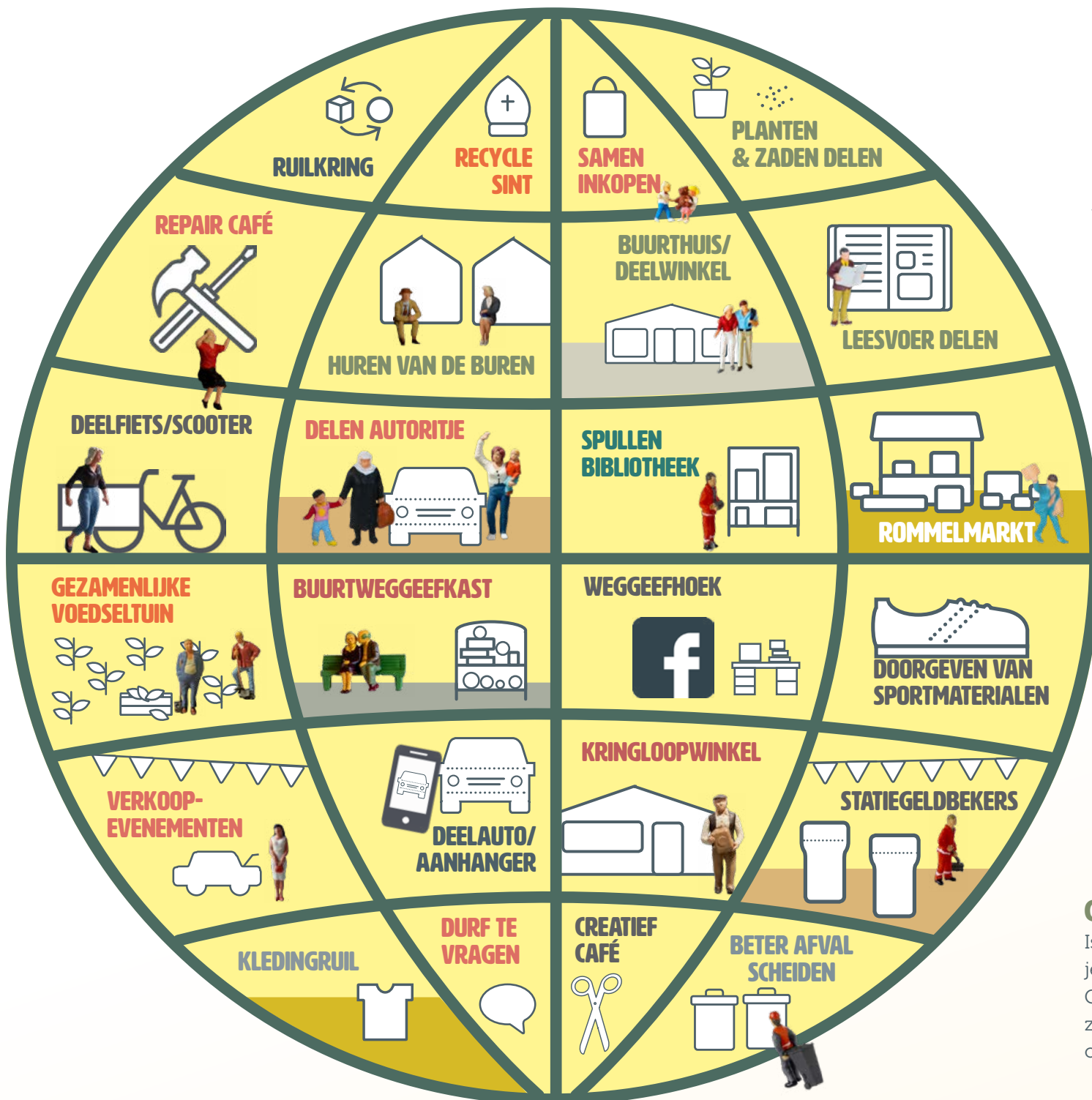

auto – Een auto staat 95% van de tijd stil. Met de energie die het kost om een nieuwe auto te maken kun je vijf jaar rijden. **GA LEKKER DELEN**

kleding – De afgelopen 15 jaar kochten we 60% meer kleding. Ieder kledingstuk dragen we gemiddeld zeven keer. **GA LEKKER DELEN**

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

GEbruik HET SAMEN

Soms heb je (even) iets nodig wat je zelf niet hebt. Waarom zou je het kopen als je het ook kunt lenen of huren?

GEbruik HET LANGER

Ben je op iets uitgekeken, geef het weg of verkoop het. Is het kapot of niet mooi meer, repareer het of knap het op.

GEbruik HET AFVAL

Is iets echt niet meer te gebruiken, kijk of je van het materiaal iets anders kunt maken. Gooi je het toch weg, doe het in de juiste zak of bak. Dan worden de grondstoffen opnieuw gebruikt.

Put de aarde minder uit

GA LEKKER DELEN

niet kopen kan ook

We delen steeds meer in Fryslân. Repareren, ruilen of weggeven komen ook steeds vaker voor. Dat is mooi want 'Spullen' staan namelijk op de eerste plaats als het gaat om de milieubelasting van ons dagelijks leven. Met delen, doorgeven, repareren, hergebruiken, niet-verspillen en minder kopen van spullen en materialen bespaar je grondstoffen en behaal je veel milieuwinst. Daarnaast is het natuurlijk goed voor je portemonnee en het is nog leuk ook. Laat je inspireren door bovenstaande voorbeelden uit Fryslân en **MAAK IN JOUW BUURT HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN.**

Klik op de voorbeelden voor meer info of kijk eens op www.delendedorpen.nl.

Mede mogelijk gemaakt door de Provincie Fryslân

Dat wil zeggen: Deze poster delen? Goed idee, mits ongewijzigd, met naamsvermelding en op niet-commerciële basis.

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

SAMEN INKOPEN

Stel dat je al die verpakkingen om je dagelijkse boodschappen zat bent en met een groepje gelijkgestemden grootverpakkingen gaat inkopen. Zou dat een goede manier zijn om je verpakkingsafval terug te dringen? In Heeg probeerden ze het uit. Ze kochten een jaar lang producten in grootverpakkingen en iedereen kwam met eigen zakjes en bakjes zijn bestelling ophalen. De initiatiefnemers tekenden de resultaten op in enkele vrolijke A4-tjes met tips, te gebruiken door iedereen die ook minder verpakkingsafval wil.

<https://duurzaamheeg.nl/hegemer-inkoop-kombinatie/>

GEZAMENLIJKE VOEDSELTUIN

Samen kennis, gereedschap, zaden en gewasopbrengsten delen. Heerlijke en gezonde groenten en fruit, zo van de grond in je tas. In Fryslân verschijnen steeds meer gezamenlijke voedseltuinen, zoals in Snakkerburen, Makkum, IJlst, Hurdegaryp, Warns, Heeg en Lemmer. Het zijn inspirerende plekken voor ontmoeting en educatie, en vaak dragen ze bij aan de biodiversiteit. Neem eens een kijkje op www.devoedselwerkplaats.nl en ontdek of er ook bij jou in de buurt een voedseltuin is waaraan je kunt meewerken. Of meld je aan voor de cursus grootschalig moestuinieren zodat je zelf een tuin kunt starten voor je eigen buurt.

<https://www.devoedselwerkplaats.nl/>

<https://www.dorpstuinhurdegaryp.nl/>

<https://www.dedoarpstun.nl/>

<http://www.makkumduurzaam.nl/>

<https://grienepoarte.wordpress.com/nieuws/>

<https://duurzaamheeg.nl/groen/>

PLANTEN & ZADEN DELEN

Welke tuinliefhebber heeft niet regelmatig een teveel aan zaailingen en stekjes? Zet ze aan de weg, geef ze aan de burens, zet ze op een plank in de minibieb. Of – iets meer werk maar wel heel leuk – organiseer een plantenruilmarkt. Het delen van zaden kan op dezelfde manier maar in Fryslân ook nog via de zadenbibliotheken van Roeach, waar je ruim 100 soorten zaden kunt lenen op 20 locaties in Fryslân.

<https://roeach.com/zadenbibliotheek-fryslan/hoe-werkt-een-zadenbibliotheek-zb-fryslan/>

REPAIR CAFÉ

Repair Cafés zijn gratis toegankelijke bijeenkomsten die draaien om (samen) repareren. Deskundige vrijwilligers zijn aanwezig, met reparatiekennis en -vaardigheden op allerlei terreinen. Ook zijn er gereedschap en materialen om de reparaties te kunnen uitvoeren. Het kan gaan om kleding, meubels, elektrische apparaten, fietsen, speelgoed etc. Bezoekers nemen van thuis kapotte spullen mee en gaan samen met een deskundige aan de slag. In Fryslân staan 20 Repair Cafés geregistreerd. Ook een Repair Café beginnen? Ga naar www.repaircafe.org/starten/ en vraag een startpakket aan.

<https://www.repaircafe.org>

TERUG
NAAR
BEGIN

Put de aarde minder uit
GA LEKKER DELEN

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

HUREN VAN DE BUREN

Soms heb je (even) iets nodig wat je zelf niet hebt. Waarom zou je het kopen als je het ook kunt lenen van je buren? Peerby is een platform (met website en app) dat het huren van mensen in je buurt gemakkelijk maakt. Voor zowel vraag als aanbod kun je terecht. De dienst is gratis. Je geeft aan wat je wilt lenen, en voor hoelang en waarom. Dat maakt het heel persoonlijk en zorgt ervoor dat mensen eerder geneigd zijn om te reageren. Peerby vraagt ook meteen welke spullen je zelf zou kunnen uitlenen: zo groeit de database met spullen en het aantal deelnemers snel. Geef het huren bij de buren in jouw buurt een vliegende start en meld je als groep aan op de website van Peerby.

www.peerby.nl

BUURTHUIS/DEELWINKEL

Onder het Motto 'Van delen word je rijker' delen de deelwinkels van Bolsward en Makkum spullen, gezelligheid, verhalen, hulp en steun. Een ander mooi voorbeeld is Perron2 in IJlst: deze levendige ontmoetingsplek is onder andere een platform voor ruilen, lenen en repareren.

<https://m.facebook.com/Deelwinkel-Bolsward-107726737330991/>

<https://m.facebook.com/Deelwinkel-Makkum-798351253875465/>

<http://perron2.nl/>

SPULLENBIBLIOTHEEK

Welke buurt start de eerste spullenbibliotheek in Fryslân? In Amsterdam hebben ze er een. Buurtbewoners brengen hun weinig gebruikte, maar toch handige spullen er naar toe en mogen in ruil daarvoor zelf spullen lenen uit de Bieb. Elektrisch gereedschap en handgereedschap, apparaten, camping- & partyspullen, babyboxjes en opklapbedden, noem maar op. Je kunt het ook heel beperkt houden zoals ze bijvoorbeeld bij de puzzelbank doen in Woudsend.

<https://kolenkitspullenbibliotheek.myturn.com>

<https://www.puzzelbank.nl/vind-een-puzzelbank/>

BUURTWEGGEEFKAST

Buurtweggeefkasten zijn kasten met goede, gratis bruikbare spullen die op bijvoorbeeld scholen en andere vrij toegankelijke plekken in de stad staan. Door een buurtkast te plaatsen is er een duidelijke plek om deze spullen te delen. Zo heeft Stiens 'It Fuortjaan Kabinet' met allerhande spullen en staat er in Harlingen een buurtkast vol met groenten, fruit, zakken soep, wasmiddel, brood, pakken drinken, thee en koffiemelk. Om, zoals de initiatiefnemer het zegt 'Voedselverspilling tegen te gaan én mensen met een kleine portemonnee een handje te helpen.'

https://www.dvhn.nl/thema/ik_ben_bewust/Minder-voedselverspilling-dankzij-Tineke%E2%80%99s-buurtkast-25496006.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2Fsearch%3Fq%3Dbuurtkast%26src%3DIE-SearchBox%26FORM%3DIESR4N

https://www.facebook.com/pg/It-Fuortjaan-Kabinet-101086508389925/about/?ref=page_internal

TERUG
NAAR
BEGIN

Put de aarde minder uit
GA LEKKER DELEN

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

RUILKRING

Een leuke manier om lokale ruilhandel te bevorderen is het oprichten van een ruilkring, een plaatselijk ruilnetwerk. Binnen deze kring kun je van alles met elkaar ruilen, met gesloten beurs. Het kan om spullen en producten gaan, maar ook om kennis en diensten. Het is maar net wat je met elkaar afspreekt. Een bekend ruilsysteem waar lokale initiatieven zich bij kunnen aansluiten is LETS (Local Exchange Trading System). Zo is er bijvoorbeeld in Leeuwarden een LETS-kring.

<http://letscontact.nl/>

<http://www.letsleeuwarden.nl/lets-leeuwarden>

DOORGEVEN VAN SPORTMATERIALEN

Veel verenigingen en sportclubs doen het al: stimuleren dat sportkleding die niet meer past, doorgegeven of verkocht wordt aan sporters die de kleding nog wel kunnen gebruiken. Een 'winkeltje' in het clubgebouw, briefjes op een prikbord, advertenties in het clubblad, een gezellige ruilbijeenkomst... het kan op allerlei manieren. Gebeurt het in jouw vereniging nog niet? Maak er samen met een paar andere leden iets leuks van!

WEGGEEFHOEK

Op Facebook zijn veel weggeefhoeken te vinden met gratis af te halen spullen die nog té goed zijn om weg te gooien. Zo krijgen ze een tweede leven. Er zijn weggeefhoeken in bijvoorbeeld Akkrum, Heerenveen, Drachten, Lemmer, Beetsterzwaag, Sneek en Leeuwarden.

Type op Facebook 'Weggeefhoek' in of 'Weggeefhoek in combinatie met een plaatsnaam' en laat je verrassen door het aanbod.

RECYCLE SINT

Waarom elk jaar alles nieuw kopen als je ook kunt ruilen? Recycle Sint wil zoveel mogelijk speelgoed een tweede leven geven op de speelgoedruilmarkt. Het is dé manier om het Sinterklaasfeest duurzaam en voordelig te vieren. En het organiseren is heel gemakkelijk. Heeft jouw dorp of wijk interesse? Recycle Sint helpt je graag op weg, kijk op de site hoe het werkt. Liever langskomen bij een Recycle Sint speelgoedruilmarkt in de buurt? Op de website kun je alle locaties vinden. Zo deden Burdaard, Drachten en Luxwoude al mee.

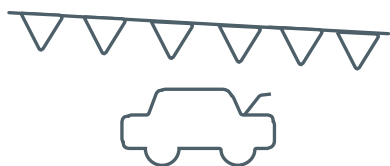
<https://recyclesint.org>

TERUG
NAAR
BEGIN

Put de aarde minder uit
GA LEKKER DELEN

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

VERKOOPEVENEMENTEN

De klassieke rommelmarkten kennen we allemaal. Varianten waarbij een groot aantal deelnemers tijdens een gezamenlijk evenement hun eigen spullen verkopen, zijn er ook: kruiwagenverkoop, kofferbakmarkt, garage- of schuurverkoop. Ook de 'yard sale' is in Fryslân geland, overgewaaid vanuit Amerika: een eendaagse duurzame onderneming in je eigen tuin! In 2020 organiseerde bijvoorbeeld de wijk Techum bij Leeuwarden zo'n yard sale. Ruim 100 verschillende tuinen en verkooppunten deden mee. Ook de garage sale in Dronryp was een succes met bijna 100 deelnemende adressen.

<https://m.facebook.com/Yard-Sale-Techum-102795251547248/>

https://franekecourant.nl/artikel/1121905/dronryp-ruimt-op-garage-sale-op-98-locaties.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

DELEN AUTORITJE

Veel plattelandsdorpen zijn gericht op één of twee grotere nabijgelegen kernen. Tussen de dorpen en deze grotere kernen vinden veel dagelijkse autoritten plaats met slechts één persoon in de auto. Waarom niet wat vaker met elkaar meerijden? Duim Omhoog is een beproefd liftsysteem. Aan beide kanten van de meest gebruikte route naar een grote kern wordt een liftpaal geplaatst. Binnen het dorp maak je iedereen duidelijk: als je een medebewoner bij de paal ziet staan en je gaat toch die kant op, neem die persoon dan mee. Het dorp Heeg ontwikkelde dit liftsysteem en inmiddels zijn ook Langweer en Terherne er mee aan de slag.

www.duim-omhoog.nl

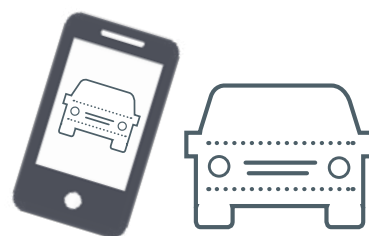

DEELFIETS/SCOOTER

Er zullen maar weinig mensen in Fryslân geen eigen fiets hebben. Een deelfietsinitiatief ligt dus misschien minder voor de hand. Maar.. er zijn ook bijzondere fietsen die je misschien maar af en toe wilt gebruiken. Denk aan een duofiets, een rolstoelfiets, een elektrische fiets, een Speed Pedelec of een bakfiets. Deelfietsen van deze bijzondere soorten komen steeds vaker voor. Ze als initiatiefgroep zelf aanschaffen is een optie maar leasen kan ook. En dit alles geldt natuurlijk ook voor een deelscooter die in rap tempo steeds populairder wordt.

<https://www.leasefiets.nl/blog/2019/07/23/op-die-fiets/>

<https://omzeist.nl/samen+duurzaam+zeist+home/samen+duurzaam+initiatieven/de+deelbakfiets/default.aspx>

DEELAUTO/AANHANGER

Steeds meer mensen stappen over van een eigen auto naar een deelauto. Dat scheelt veel vaste kosten en stimuleert je om bewuster met het gebruik van de auto om te gaan. Bovendien: de grootste milieubelasting van een auto zit in de productie ervan. Dus een auto delen is goed voor je portemonnee én het milieu. Er zijn meerdere manieren om een deelauto voor je buurt te regelen. In Fryslân kom je verschillende constructies tegen zoals in Bolsward, Gytsjerk, Heeg en de Oranjewijk in Leeuwarden. Lees hier meer over via de link hieronder. En naast een deelauto is een deelaanhanger misschien ook een goed idee.

<https://www.netwerkdurzamedorpen.nl/fryslan/project/deelauto-s-fryslan>

<https://www.tukauto.fr/>

<https://duurzaamheeg.nl/elektrische-deelauto/>

<https://mywheels.nl/>

<https://dorpenvanmorgen.nl/dorpsdeelaanhanger/>

TERUG
NAAR
BEGIN

Put de aarde minder uit
GA LEKKER DELEN

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

STATIEGELDBEKERS

Plastic wegwerpbekers, eigenlijk kan het niet meer. Gelukkig kun je bij steeds meer bedrijven duurzame alternatieven huren. Het dorp Heeg schafte met subsidie van de gemeente zelf een groot aantal duurzame bierbekers aan. Lokale organisaties en bedrijven kunnen ze gratis lenen. Ze betalen alleen voor de glazen die ontbreken bij inlevering. De bekers worden ook uitgeleend aan partijen in de omgeving van Heeg.

<https://duurzaamheeg.nl/bierglazen/>

LEESVOER DELEN

Minibiebs, er komen er steeds meer en je ziet de meest prachtige exemplaren. Extra leuk om een minibieb of boekenruilkast te starten op een plek waar je elkaar ook kunt ontmoeten zoals in de dorpshuizen van Pingjum en Marrum. Een abonnement op een tijdschrift of krant kun je natuurlijk ook goed delen. Simpel maar doeltreffend, een gedeelde krant scheelt zomaar 50 kg krant per jaar.

<https://www.dorppingjum.nl/boekenruilkast-2/>

<http://www.marrumonline.nl/voorzieningen/dorpshuis/21-dorpshuis>

KLEDINGRUIL

Uitpuilende kasten, vergeten en niet passende kleren. Herkenbaar? Verzamel alle kleding die je niet meer draagt, zoek een paar gelijkgestemden en organiseer in je dorp of wijk een kledingruil. Het is een perfecte oplossing voor duurzaam shoppen en je komt op een heel goedkope manier aan 'nieuwe' kleding. Er zijn al heel wat kledingruilbeurzen verspreid in Fryslân geweest en het blijft leuk om te doen. Download dit stappenplan voor het organiseren van een kledingruil en geef er je eigen draai aan. Succes en maak er een superleuk evenement van!

<https://styleexperience.nl/styleexperience-workshops/kledingruil/>

https://joustercourant.nl/artikel/1054667/kleding-ruilen-in-joure.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.nl%2F

<https://www.blijnieuws.nl/kledingruilbeurs-friesland/>

DURF TE VRAGEN

Elk dorp of buurt heeft ze: werkgroepen, commissies, besturen en heel veel vrijwilligers. En al die clubs en personen hebben bij elkaar heel veel spullen en materialen. Start een lokale app- of mailgroep met vertegenwoordigers van de verschillende clubs en durf vragen te stellen in deze groep. Wie heeft te huur of te leen: een geluidsinstallatie, tuinfakkels, een beamer, biertafels, een generator, een grote pan, een koelkast, afgedankte stoeptegels, sloophout of wat je verder maar nodig hebt. Wonderlijk hoeveel spullen er dan opeens tevoorschijn komen en hoeveel geld het scheelt om het van elkaar te lenen.

TERUG
NAAR
BEGIN

Put de aarde minder uit
GA LEKKER DELEN

MAAK HET VERSCHIL MET MINDER SPULLEN

ROMMELMARKT

Een rommelmarkt: dé manier bij uitstek om spullen van eigenaar te laten wisselen, een hoop gezelligheid te creëren, voor weinig geld je slag te slaan en vaak ook nog een goed doel te steunen. Ze zijn er te kust en te keur door de hele provincie. Maar waar de markten aan de ene kant heel goed zijn voor hergebruik van spullen, leiden ze aan de andere kant vaak tot overvolle afvalcontainers waar alle overgebleven spullen ongescheiden in zijn gegooid. Een flinke berg restafval dus die wordt afgevoerd richting de verbrandingsovens. Zou dit anders kunnen? Een leuke uitdaging om op te pakken bij de rommelmarkten in jouw buurt!

<https://www.meukisleuk.nl/agenda/friesland>

<https://rommelmarkt vandaag.nl/vandaag/friesland/>

BETER AFVAL SCHEIDEN

De meesten van ons doen hun best hun afval goed te scheiden en toch belandt er nog heel wat afval in de verkeerde bak of zak. Als alle Friese huishoudens hun afval perfect gescheiden zouden weggooiden, zou in een keer de berg restafval in Fryslân gehalveerd zijn! Vier dorpen bedachten een campagne om samen beter te gaan afval scheiden. Het ging zo goed dat ook andere dorpen en een heleboel basisscholen ermee aan de slag gingen. Lees op www.honetynekliko.fr alles over goed afvalscheiden en laat je inspireren om ook in jouw buurt leuke activiteiten te organiseren rond dit thema.

<https://www.honetynekliko.fr>

<https://duurzaamheeg.nl/ho-net-yne-kliko/>

KRINGLOOPWINKEL

Een kringloopwinkel is een fantastische plek wanneer je op zoek bent naar betaalbare kleding, meubelen, speelgoed, boeken of iets waarvan je nog niet wist dat je het zocht. Maar kringloopwinkels zijn ook een gezellige werkplek voor vrijwilligers en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Met hun opbrengst steunen ze vaak goede doelen en ze lenen zich uitstekend voor andere activiteiten als een Repair Café of educatie over recyclen en hergebruik. Kortom: plekken met mogelijkheden voor meer!

<https://www.deynbring.nl/>

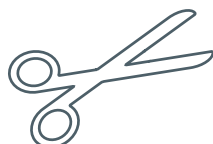
<https://kringloopgrou.nl/>

<https://kringlooplemmer.nl/>

<https://dorcas.nl/winkels/sneek/>

<https://www.omrin.nl/estafette/locaties-estafette>

<https://allekringloopwinkels.nl/friesland>

CREATIEF CAFÉ

Een Creatief Café is een ontmoetingsplek om samen met andere mensen creatief bezig te zijn. Organiseer er een in je buurt en ga aan de slag met verwerken van restgarens, afgedankte textiel, oude kralen en knopen, afvalhout, kurken, kapot servies... er zijn zoveel afvalmaterialen waarmee je nog prachtige dingen kunt maken! En wat dacht je van schapenwol? Vrijwel alle Nederlandse wol wordt afgedankt afgevoerd naar het buitenland. Zonde! Met een beetje creativiteit kan er nog zoveel moois van gemaakt worden.

<https://www.jouregio.nl/creatief-cafe-joure-2/>

<https://www.pleed.nl>

TERUG
NAAR
BEGIN

Put de aarde minder uit
GA LEKKER DELEN